5/

1901

1.

Til

Svenska Akademiens Nobelkommitté

Stockholm.

Efter Opfordring af den ærede Kom-
mitté af October Maaned 1900 har jeg skrevet den
Ære at indkomme med motiveret „Förslag till utdelande
af Nobelpriset i litteratur för 1901."

Det Verk, paa hvilket jeg skal
tillade mig at henlede Opmærksomheden, er Alex-
ander Baumgartners „Geschichte der Weltlitteratur,"
hvoraf 3die og 4de Bind er ankomne i Marts 1900.

Forfatteren, en Søn af den lær-
dbjerste schweitziske Statsmand Ch. F. Baumgart-
ner, har her leveret et Verk, som synes mig i
sit Slags yppert. Jeg er glæd ved Anledningen
ning, at den ved Bedømmelsen herved skal
tages nationale eller religiös-confessionelle Hen-
syn. Ligeledes har jeg fremdeles, at der ikke vil
ligge nogen Stridighed i den Omstændighed, at
det store Verk, som er kommet paa sidste Bind,
ikke endnu er afsluttet. Paa samme Tid maa-

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

lig, som hvert Bind er et Led af det Hele, dannet
det tilsige et i sig selv organisk afsluttet Arbejde.
Forfatteren er skredet saa langt frem i sit Arbej-
de, at der kan skeldes en efterlevt paalidelig Dom om
dets Charakter baade i det Hele og i Udarbejdelsen
af Enkelthederne. Under disse Omstændigheder vilde jeg
finde det ønskeligt og nødvendigt, at man nu imøde-
kom den geniale Forfatter med en ved Forhjælp
hjemdelse af det store Verk, som allerede er paastaet,
uden at vente paa, om det ogsaa vil lykkes ham —
hvis længe, vika hvorvidt — at realisere sin hjemfø-
rende Plan i denne Helhed.

Naar jeg har valgt Gjenstanden for mit For-
slag fra Litteraturhistoriens Felt, paa et Felt ikke
for dermed at benegte, at der ogsaa udenfor andre
Litteraturgrene i det Forløbne klar er lagt ind-
rømmede Fortjenester, men kjendt/ undet af den Grund,
at jeg har troet, man maa stille sig det Spørgs-
maal: Hvilken Litteraturgren indenfor det Felt,
som Stiftelsen Grundstadgar betegner med Udtryk-
ket "Litteratur", kan vise det videst forløbne
klar oprise et i sanger Grad virkelig epochegjørende
Arbejde? Dette er, saa vidt jeg ved, kun Tilfæl-
det med Litteraturhistorien gjennem det her nævnte
Verk.

Jeg skal nu gaa over til at motivere mit
Forslag i en saa sammentrængt Fremstilling, som
er forenlig med de Fordringer, der med Rette kan ske-
-les til en Charakteristik af et saa betydningsfuldt
Verk. Jeg finder det ogsaa nødvendigt at gjøre Rede
for Grunden til Valget paa alle fremtrædende Punk-
-ter og skal derfor tillade mig at henvise til de
Dømme om Verket, som er fremkomne fra for-
skjellige Lande, forskjellige Samfund og forskjellige
Standpunkter i kirkelig, religiøs, philosophisk
og æsthetisk Henseende.[1])

„Verdenslitteraturens Historie". Det kom-
mer naturligvis først og fremst an paa, hvad
man venter af et saadant Verk, eller hvilke Fordrin-
ger man stiller til det. Kræver man overalt og
paa ethvert Punkt Lagttagelse og Specialunder-
søgelse skarpe og detaillerede Analyse, da stiller
man en Fordring, som det fornemlig vil være en
Umulighed at tilfredsstille selv for et Imperium
med dets mest omfattende Midler og Overskud. In-
gen Enkeltmand vilde kunne tilbyde et Stof af
et saadant Omfang. Alle Kommen i Specialforsk-
ninger har følgelig ikke blot sin store Berettig-
else, men er ligefrem en videnskabelig Nødvendig-
hed som Forudsætning for den mere omfatten-
de Fremstilling. Men paa samme Tid har Spe-
cialforskningen altid sin Fare, den at blive ensi-
dig. Her vil en Forfatter, som i tilstrækkelig Grad
„benytter Specialforskningen", saaledes som Kriti-

[1]) Samtlige Re-
-lag af Anmel-
-delser, Recensio-
-ner og Kritiker
medfølger, ethvert
af dem forsynet
med et Nr., hvor-
-til jeg henviser.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

lag N:o 30.
Volkszeitung.
28. Woche.
t für Klassi-
hilologie.

Ren villigen har imidlertid over for Alexander Baumgartner,[1] hvilke på sidstnævnte Sted er en anerkjendende og sammenlignende Fremstilling. Det hedder derpå med Rette, at „ogsaa Philologen af dag" vil have Gavn af at skifte Bekjendtskab med en Fremstilling af en „saa fint dannet Skjønaand og Verdensbetragtning." „Specialforskeren kan nemlig let falde i Einsidighed; de Sikkerhedspunkter, som forbinder de enkelte Literaturer med hverandre, kan vare skjulte for hans Øine, men her kunde han av dem indse af en erfaren Literaturhistoriker, hvis Blik altid overskuer Universalitetens vide Gebet."[2]

Hvem man allerede ikke Specialforskningen paa eklent Punkt, men en meget vel ordnet Oversigt over og en meget paalidelig Vejledning i det foreliggende umaadelige Stof, alle Tiders og alle Folkes Literatur, anerkjendt repræsenteret ved velvalgte charakteristiske Udtog og Prøver, — da vil man ikke blive skuffet i sin Forventning, men snarere paa mange Punkter finde den overtruffen ved det foreliggende Verk.

Den givne en literaturhistorisk Fremstilling, hvori det subjectivt reflecterende og commenterende Element indtager en fremragende Plads. Vi negter ikke Berettigelsen af en saadan anlagt Fremstilling. Men negter kan det ikke, at den meget let ligger under for nærliggende Farer. Den største let tic en falsk Standighed, for hvilken de foreliggende Phænomener mister en mindre eller mindre virkelige Object ved en Anledning til subjectiv Orientation. Da blive Referaterne mer eller mindre tilfældige. Man mærker, at Materialet er fortaget i Einsidighed med en forudfattet Hensigt, i en bestemt Opfatnings eller Standpunktings Tjeneste. Overhoved: „Man mærket die Absicht und wird verstimmt". Der er neppe nogen Videnskab, som i høien Grad ved mere Literaturhistorien at blive Anledning til en aandrig Leg med Phænomener og Begreber i Stedet for i al Objectivitet at være den nøgterne Forskningens Hjemstavn søge ind et Studie. — Man skal ikke have læst mange Sider af det foreliggende Verk, før man merker, at det tilhører sig ved en nøgtern Objectivitet, som overalt giver sig tilkjende, og som fremtræder hos dettes det velskjønne Ønske, at han her finder paalidelig, tilpartisk Vejledning befinder sig paa Literaturens sikre Grund, paa samme Tid som Fremstillingen dog er noget andet og mere end en blot og lear Stiksamling. Denne Objectivitet — et dominerende Grundtræk i det hele Verk — er et talende Vidnesbyrd om, med hvilken vidunderlig Samvittighedsfuldhed Forfatteren har behandlet sine Opgave. Man vil finde et rigt Forlæg i dissem man f. Ex. vilde anstille en Sammenligning mellem den Maade, hvorpaa Heinrich Düntzer i sit foreliggende Verk commenterer og anvender „die Traditionen der Menschengeschlechts" (1856) og den meget skrupuløse Nøiagtighed og For-

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

dilg Nr. 5. Verk.

erbericht. Hölisch. sistiphed, hvormed de samme Traditioner ajourføres
ilag Nr. 33. The af Alexander Baumgartner i nærværende Verk.

Tör jeg imidlertid gaar ind paa at fremhave Verkets Indhold mer i det Enkelte, og ønsker alt Held dets Forfatter til de forestillige Dommes om Udførelsen, kan det dog ikke dølges at Enkeltheders Sammenstillinger drøfter Videnskabens Historie:

Det giver overhoved intet Verk, i hvilket paa samme Tid Sanskritlitteraturen, den persiske, den arabiske, den græske, den romerske Litteratur, Oldtidens nordiske Litteraturer, den byzantinske Litteratur, Middelalderens og den nyere Tids latinske Litteratur overskuelig og i almenfattelig Fremstilling behandles paa nærværende, nöjagtigt og under Hensyn til hele den moderne Forskning.

Særegnede Character bærer det i alt slags encyclopædisk Hjemmeværk et ophøjet Kritikeren. Det betegnes som "ein Riesenwerk, für dem man zunächst mit einem gewissen Staunen empfindet."[1] "We do not hesitate to pronounce this work the most perfect handbook of classical literature, which has appeared in any tongue."[2] "Ein erstaunlicher Fleiss hat ein Raum überschbares Material gesammelt."[3] "Eine so eingehende Darstellung der verschiedenen Litteraturen des Orients ... ist durchaus neu."[4] "Hier dürfte der Verfasser in seiner Einzeichnungen Raum für nöthig

. treffen sein."[1] – Om Behandlingen af de nordindiske, mongolmanske, og dekkanske dravidiske Folkeslags Litteratur heder det: "Man har med Rette von fachmännischer Seite betont, dass kein anderes Werk dem dieser eine gleich klare, gedrängte und vollständige Übersicht dieser in Europa nur wenig bekannten Sprachen bietet."[2] "Man müsse gestehen, dass das Baumgartnersche Werke die (d. h. die Vorgänger) nicht nur durch die wissenschaftliche Bearbeitung des mit Riesenfleiss zusammengetragenen Materials übertrifft, sondern auch gerade in bisher ganz vernachlässigte ... Einzellitteraturen in einer Encyclopädie der Weltlitteratur zum ersten Male eingehender behandelt."[3] – "Es will mir scheinen, als ob Baumgartner zum ersten Male die Lösung einer solchen schwierigen Aufgabe nicht nur unternommen, sondern dieselbe auch, soweit es die bisher in Angriff genommenen Gebiete betrifft, glücklich, ja glänzend gelöst habe."[4] Det talar om hans "bisher unübertroffenen Darstellung der orientalischen Litteraturen."[5] "Jetzt auch das jüngste" Verk har "an Gründlichkeit und Reichhaltigkeit, von allem älteren an Unentbehrlichkeit sich mit diesem vergleichen."[6] "An excellent manual", en "admirably written work, which no linguist or Orientalist will peruse without the greatest advantage."[7] "It is a work with a long and brilliant future

1) Vid. Nr. 13. Ders. neuere Nachrichten
2) Vid. Nr. 15. Allgemeine Litteraturblatt.
3) Vid. Nr. 19. Woche. Zeitung.
4) Vid. 21. Litterar. Handweiser.
5) Ibid.
6) Vid. 24. Westermanns illustr. deutsche Monatshefte.
7) Vid. The Oriental Sport. Journal.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

.27. Aneu
thre Quarter
eu.
11. Neue
oche Zeitung
g. Bietsche
en Bellport
lo. Evange
Wochenteitt
t Pädagog.
Centralblatt
Strassburg

before it, and, in our opinion, will not be dispensed "under many a day" ... No teacher of literature can afford to be without it, and any teacher, who has mastered it can well dispense with every other guide to universal literature."[1] – Om Vordisgangene heder det, at enhver maa tilstaa, at Baumgartners "de alle an Gründlichkeit der Vorstudien, wissenschaftlicher Ausnützung aller einschlägigen Spezialarbeiten, übersichtlicher Gruppierung übertrifft."[2] "Tot heden was (b. v. van Scheer en anderen) niets geschreven over dit onderwerp, wat in de verte dezelfde eigenschappen bezit als Baumgartners werk."[3]

Overhered: "Ein Werk ersten Ranges."[4] "den Verfasser ist wirklich als Gelehrter und als Darsteller ein Mann von ersten Range."[5]

Det indses imidlertid let, at ikke enhver Mand "af første Rang" vilde kunne levne et Verk af universel Bildning som dette. Hertil kræves en Mand, der ikke kan betegnes som en "universel Aand."[6] Dersom Verdenslitteraturens Historie kan betegnes saaledes, som Göthe har gjort det, nemlig som "en stor Tinga, i hvilken Jeg Kenes Skemmer efterhaanden alle gjør sig gjældende," da kræves der for at opfatte denne Historie ret et ligehørt Øre for alle de Harmonier saa vel som dissharmonier, der betegner Udviklingen gjennem alle Tider, Slægter, Tænkemaader og Folk.

Forfatterens Stræbsomhed for Verdenslitteraturens fællesskabelige Arbeide begynder allerede med Valget af "paabegyndt." Han er i Besiddelse af "eine seltene eigene Bewandtheit auf den verschiedensten Gebieten einheimischer wie fremder Litteraturen. Den Indus- und Gangs- gleichbekannt wie im Lande der Briten und Spanien, gleichbewandert im Griechenleben der modernen Olympika (Olympika) wie in vergangenen Litteraturepochen der Niederlande und des gemeinsamen Polens, auf 'nordischen Fahrten' slavischer und germanischer Nachbarvölker Sitte und Geschichte erforschend" o. s. v.[2]

Det kan ogsaa bemærkes, at Forfatterens forskjellige Specialforskninger i "litterærhistoriske Grene" tilsammen danner en Opgave, hvis like man vanskelig kunde ønske sig en ved et gjennemgaaende sig om ved et gjennemført videnskabelig Apparat af Noter under Texten, viser, som ønsket det, hvor en forskjellig Anvendelse af Kilder til selvstændige Specialstudier.

Et saa omfattende og omfattende Skjemabillede af Verdenslitteraturens fællesskabelige Arbeide vilde have været en Umuligheder, dersom Forfatteren ikke havde raadet over en Originalitet, som skaffer sig over de forskjelligste Sprogvanskeligheder.[3]

Det, der kjender noget til Forfatterens tidligere selvstændige Arbeider, vil vide, at han er gaaet ved forskjellige af sine store Opgaver.

1) Vid. 2. Litterær. Rundskuer efs. Vid. 3 Theol. Litteraturberetning (Side 381)
2) Vid. 21. litterær. Haandvisers
3) Vid. 19. Uddannelses Zeitung.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

7. Strassb.

Han har nemlig allerede i længere Tid været ansat som en litteraturhistoriker af høj Rang. Jeg ser at det blot mindre end hans store Værk (i 3 Bind) Göthe, sein Leben und seine Werke. Brandes: Joost van den Vondel, en Bog af litteraturhistorisk Interesse. Longfellows Digtninger. Das Râmâyana und die Râma-Litteratur der Indier. Calderon. Lessings religiøse Udviklingsgang. Det vilde være en smuk og vel fortjent Ære, om Alexander Baumgartner nogtrøy en særlig Paaskjønnelse fra Nordens Thi en særlig Interesse for vort Norden, dets Sprog og Litteratur i Fortid og Nutid har han givet Udtryk i sit store Skjæverk: Nordiske Fahrten. I Bind: Island und die Färöer og II Bind durch Skandinavien nach St. Petersburg, og ikke mindst i sin Bog Bjørnstjerne Bjørnson, der dels, hvor han giver en smuk Oversættelse af det berømte islandske Digt dels.

En Anmelder fremhæver, hvorledes Forfatteren har udvirket sig „den anstændige og beundringsværdige Tærdom, der ikkun ser alle Verker af denne aandfulde Mand", deved, at han „sit Fødselsaar rundt fra Land til Land, fra Folk til Folk vandrede, for de Kulturs- und Sprogforhold at studere, for Arkiver at gennemsøge" o.s.v.[1]

En Omstændighed, som fortjener at fremhæves, er denne, at Forfatteren behandler sit Stof, ikke blot som den grundige, lærde Videnskabsmand men også som den genialske Digter og den smagfulde Æstetiker. Ikke mindre Betydning end hans Opfattelser og Fremstillinger af det Stof, der foreligger for litteraturhistoriske Behandling, de Billeder, han fremfører, have deres Colorit, og Studiet af hans Verker bliver ikke blot lærerigt, men det bliver tillige en ædel Nydelse. Det er overhovedet en Egenskab ved Forfatteren, der ikke kan skattes for høit, at fremstillinger videnskabelige Dybde og Grundighed er forenet med en smuk og behagelig Form. — Ikke mindre de ogsaa tilfredsstillende anerkjendt i Kritiken. „Den dybtgaaende og gemyldfulde Fremstilling har sejret over den mere tørre Behandlingsmaade, som saa mange Videnskabsmænd have anvendt i deres Arbejder, og som ikke sjelden har gjort Læsningen af deres Værker til en Pligt for Læseren, snarere end en Nydelse."[2] „Med digterisk Klarhed har han dragt ind i Forfatterens Digtninger," „om sig i fængslende Maade at skildre."[3] „Den Skjønhed i Fremstillingen, der gjør dette fortræffelige Værk ogsaa udenfor de lærdes Kreds til en virkelig Nydelse, har allerede skaffet det talrige Læsere."[4]

Af det, som hidtil er anført, vil det ses, at Alexander Baumgartner for alle Dannede har adskillig at sige, ligesaa ofte som nogen tilbøjelig, saa at han ogsaa i praktisk Henseende af og til at anmærke sig, ikke blot i litteraturhistoriske Undersøgelser, men ogsaa i Litteraturen, som ikke paa nogen anden Maade var dem tilgjængelige. Endelig skal anbefales denne som et Værk,

1) Vid. 30. Kölnische Volkszeitung. Cfr. Vid. 19 Dresdener Zeitung og Vid. 2 Hildesh. Rundschau.

2) Vid. 7. Strassburger Post.

3) Vid. 14. Pädagogisches Archiv og Centralorgan. Cfr. Vid. 28. Wochenschrift für Klassische Philologie.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

30. Köln. Volkszeitung.
26. Badische
at.
16. Köln. Volksz.
898 Nr. 1).

der Forfatter „als Læse- og Nachschlagebog in der Bibliothek jedes auf höhere Bildung Anspruch erhebenden Hauses zu stehen." Vabet vil være en velkommen Gave for alle dem, som „havde Adgang til at finde Forklaring sig i Specialværker."[2])

Den litteraturhistoriske Forfatter maa have Øje for det Vexelvirkningsforhold af Betingelse og Betingelsed, som finder Sted mellem et Folks almindelige Kulturmomenter og dets Litteratur. Og den Falkenes Kulturudvikling neppe har nogen parallel-ligner Mesterske end denne Litteratur gjennem Tiderne, maa Vabet finde en talrig Kreds af Læsere glædet alle dem, der har sans og Interesse for Skjønne Kulturudvikling og Danmarks Betingelser for at finde Føje den. Det er nemlig et gjennemgaaende Træk, der er af væsentlig Betydning for det hele Udseende, at Forfatterens Blik har været rettet og ligeså Læsernes Blik har fremstillet den overordentlig Sammenhæng mellem Litteraturhistorien og den almindelige Kulturhistorie. „Den geniale Forfatter vedkender sig ja, wie Raumer ein zweites, die Litteraturgeschichte in Zusammenhang mit der allgemeinen Kulturgeschichte zu betrachten."[2])

Om det litterære Udvalg af repræsentative Skrifter og Skriftafsnit kunne litterairiske Rundskuer med Ret, som jeg – efter end vidt om jeg kan kjende dennes – simpelthen kan gjøre til mine:

„Die Auswahl ist stets mit grosser Sorgfalt geschehen; ausführlich und mit wissenschaftlicher Sicherheit wird mitgetheilt, was sich über die Abfassung der Schriftdenkmale, ihre Sprache, Ueberlieferung, Entdeckung und Herausgabe sagen lässt. Dadurch wird das Buch nicht nur ein lesebuch, sondern auch ein Hand- und Nachschlagebuch zuverlässigster Art." Og alt dette har Forfatteren forstaaet at skaffe til et „Gesammtbild, der Gemeingut aller Gebildeten werden kann und zu werden verdient."[1])

Det maa nødvendigvis til en vis Grad blive litteraturhistoriske Mosaikbilleder, som sammensættes paa denne Maade. For at et Mosaikbillede skal blive tilfredsstillende, kræves der stor og skin Kunst i dets Sammensætning. De litteraturhistoriske Fremstillinger er i denne Henseende ikke altid tilfredsstillende; dertil ikke da, naar Begyndere begge paa at samle indenfor samme Ramme den mangfoldigste Detailler som muligt. Disse maa da efter Tagets Natur sammentrænges under nogen Fremhævning i Farven, Charakter og deres Stykke. Hvert Sted man Billeder, der kun virke kroget og ørkeligt. – Magnus Baumgartner skjønner os i Almindelighed paa en heldig Maade at have undgaaet denne Fare. Han har imidlertid ikke kastet paa nogen Massefremstilling i sit Udvalg, men paa alle fremtrædende Punkter givet

1) Vid. 17. Stræde-ner Leilighed.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

skabeligvis usædvanlige Gaver, der er i Stand til at fremkalde klare, sikre og rolige Billeder i dette Sind. Ikke uden jeg har en stor Tvivl. Undersøgelse har bragt meddelt i Tilstrækkelig, omfattende Oversættelser.

Den givne Skrift, som vil lægge særlig Vægt paa det Øjeblikkelige, ofte hvilket ethisk-religiøst Standpunkt Forfatteren indtager til Spørgsmaalet, han behandler, Kritik er nærmest at være, at han ingenlunde lægger Skjul paa, at han betragter alt med de Øjne, han har arvet som en tro Søn af sin Kirke. Man maa ville gjøre ham Ret, dersom man i hans Verk mente at finde Udtryk for en Confessionalismus, der paa nogen Maade kunde betegnes som Sværmeri. Der gives Partier, hvor det Confessionelle med Nødvendighed til en vis Grad gjør sig gjældende og nødvendigvis maa komme tilorde, f. Ex. Reformationstiden med dens Litteratur. Til hans Stof hører jo ogsaa, og det med Ære paa en særdeles fremragende Maade og Betydning, Bibelen. Han betragter den selvfølgelig fra Litteraturhistorikerens Standpunkt. Dette sin historisk menneskelige Side gaar Bibelen som Bog ind under den menneskelige Litteratur som en Bog blandt andre Bøger. Man maa vil ogsaa ovenfor mene, at det er den ethiske Historiker, som her fører Ordet med den dybeste Ret over for en Bog, som han tilsidst betragter som noget andet og mere end blot Menneskeverk. Og man vil tillige mene, at det er den

Religiøse Historiker, som først Bedst, en Nødvendighed, som har bevaret Sindet for den kirkelige Tradition over for den hellige Skrift, og som ikke kan forbinde den moderne Textkritik med dens negative Resultater. Forhen er f. Ex. Jesaja Kap 1–66 et helstøbt Arbejde af den mægtige Digter Israels opbrændende Profet. Pentateuchen er i sin Helhed et Verk af Moses, Bogen Daniel et Verk af den til Døden som Tolv ført unge Mand ved Kongens Hof o. s. v. Disse og lignende Overbeviser vil følgelig møde Kritik, Tvivl eller simpel Forkastelse blandt dem, der tror at kunne undvære det Katholske Traditionsbegreb, eller er dets Modstandere, altsaa Tilhængere af en anden Confession.

Men i Almindelighed træder det Confessionelle ubevidst tilbage for at give Plads for den almenmenneskelige Moral og dens Dramme, der vidtaarigt finder Gjenklang i ethvert Menneskes Sanvittighed. – At det Confessionelle paa denne Maade træder tilbage i et Verk som dette, er nogt, som følger af Gjenstandens Natur. Og det er saa langt fra, at jeg deri ser nogen Mangel, at jeg meget mere finder et Vidnesbyrd i denne Omstændighed. Verket samler i stedet Interesse om det, som forener. Ikke er en meget skønne Modvægt mod Fanatismens Tilbøjelighed for altid at adskille; det virker som en Imødegaaelse og en Impuls til Forsonlighed og Forbragelighed.

Ogsaa her skal jeg pege paa nogle

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

…il. 3. Theol. Tidsskr. …bericht
…il 4. Hiddensee …ische Provinzial-…eitung.
…17. Evangelisch-…Wochenblatt.

…af Kalkars mere skrantende Ortodoksi. Forfatterens Standpunkt med Hensyn til ethisk Bedømmelse af Luther kaldes som „almen christeligt-sædeligt." [1] „Med virkelig Forbitrelse læser man disse vrøvlende Ord. Thi Forfatteren kan dog ikke være saa uvidende, at han ikke kender Luthers Ord om Ærbarhedens Grænser, og at han ikke ved, at Luther selv har sagt, at han ikke vilde have Noget med Skjørlevninger at gjøre." [2] — Med Forfatterens christelig-sædelige Standpunkt vilde man „kun kunne have Medlidenhed, hvis ikke hans Verdensanskuelse var saa ensidig og usand, at den maatte virke forvirrende paa Læserne." [3] „Jeg tvivler ikke om, at Forfatteren i sin Tro paa Luther vil finde Støtte hos mange, men jeg tvivler om, at han vil finde Støtte hos mange, som ikke i Forvejen ere enige med ham." [4] — Jeg tilføjer for mit Vedkommende, at jeg ikke har fundet Forfatterens Behandling af Reformationstidens Litteratur „Een katholsk Statsmand forstyrrer mig ikke, fordi han altid er ærlig og ikke bruger Løgnen som Middel." [1] „En fra en eller anden Side bestemt konfessionel Ensidighed kan ikke være Sandhed." [2]

Man vil i det Hele have at sige, at Forfatteren overalt søger at være fuldt retfærdig mod alle Sider i sin Dom. Han fremdrager f. Eks. de homeriske Digte med en Klarhed og Forstaaelse, der tillige er en kendig Skjønhed. Man kan ikke blive for dens Mangel paa ethisk Dybde. Heppe har noget overdrevet en mere sympathisk Skildring af Virgil og hans Digtning. Men dette kunne kun indvendes til at lægge Skjul paa Forfatterens Svaghed. Og paa den anden Side: Han revser den ædelige ovidiske Erotik paa det Skarpeste, men mangler ikke derfor Sans for Digterens Genialitet og vil ikke fordømme Horaz's Epikuræisme. Da Forfatteren gjennemgaar overalt Kunstens Tilbageskridt fra de oprindelige Kilder, naar han taler om Skuen af det Skjønne, vil det være en Specialist paa dette Omraade umuligt at paavise Skjævheder og Fejl i Opfatningen af Enkeltheder, ligesom ogsaa Forfatterens Disposition er tidvis angribelig. Men, hvad det end maatte være for Indvendinger, „hvad vilde saadanne Udsættelser betyde overfor denne Kæmpebedrift!" [3] — Jeg tilføjer forøvrigt

1) Vid. 26. Aarg. Archiv f. Kirkel. Statistik.
2) Vid. 26 Nov. Preuss. Zeitung. Sp. Vid. 19. Dresdner Zeitg.
3) Vid. 25. Jahresbericht der Geschichtswissenschaft. Berlin

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

32. Civiltà
Roma.
. Rubinn Nunt
tur.

rigt, at Kritikar i allmindelighed indtænkes, at
Forfatteren pleier i sine Meddelelser at give sig
„ledet af de mest competente Litteraturkritiker" (giudicato
in ogni materia dalle autorità più competenti)"

Af betydeligere skal jeg endnu tilføje
de mig af fremmede: Quoten man en Prøve paa,
hvorledes Forfatteren forstaar gjennem ved valgte dittes-
tyrefuldt at give et levende, anskueligt Billede af et Folks
eller en Tidsalders Aandsretning, Charakter og Dannelse,
saa tage man for sig f. Eks. hans Fremstilling af den
indiske Litteratur. Helt hviler paa anskueggelig Kompara-
tivisk og historisk Opfatning, paa sammen Tid som
det kommer frem i en folkelig Form, der er folkelig
for enhver. — Den chinesiske Litteratur har fundet en
fremragende, dr har forfærdet Kritikken. „Ved den chi-
nesiske Litteratur nimmer es gradezu Wunder, wie weit
es dem Verfasser gelungen ist, auf dem mühsamen
Wege der Forschung hier vorzudringen."[2]

Angaaende Baumgartners Behandling
af den gamle græsk-romerske Klassiske Litteratur giver
en sagkyndig Kritiker: „Es ist in der That erfreulich,
den unvergänglichen Wert, den die Klassische Litteratur
für alle Völker und Zeiten hat, in so gediegener Weise
dargestellt zu sehen. Sollen wir auf einzelnes hin-
weisen, so ist es zuerst das riesenhafte und doch
gut gesichtete und gruppierte Schriftenmaterial, das der
Verfasser vorführt. Seine ungewöhnliche Kenntnis alle

einschlagenden Werke und seine Belesenheit ist
staunenerregend. Von einzelnen Partien tritt me-
isterhaft Homer besonders hervor."[1] Specielt kom-
mer den selvstændige Fremstilling af det gamle gre-
ske Theater i Sammenligning med det moderne.[2] Ikke
mindre jeg særligt skulle fremhæve Partier af den gamle roma-
ske litterære Behandling, vilde jeg pege paa Fre-
stillingen af den ægteskabelige Tid og Forfatternes Cha-
rakterskildringer af Cicero, Horats, Ovid, hans Time,
sympathiske Opfatning af Mænd som Virgil, Sene-
ca og andre.

Tilsidst tror jeg i Korthed at kunne sam-
menfatte den almindelige Dom om det foreliggende
Verk med disse Ord af Wochenschrift für klassi-
sche Philologie: „Kritiken har overvejende" — ved
de to første Bind, og det samme har gjentaget sig ved
Fortsættelsen — „rost den omsigtige Forfatters store Be-
lesenhed, hans mangesidige Sprogkundskaber, hans Ver-
densanskuelses maadeholdne Idealisme, hans Forskerens
Grundighed, hans Klarhed, rolige og objektive Dom,
hans Fremstillings Højhed (Schwung) og dens Glans."[3]

Af den religiøse Confessionalisme ser
her Grund til at tage Anstød af Forfatterens Kirkelige Stand-
punkt er enhandt overalt. Jeg tilføjer endnu Nem af
Vigtighed for, at heller ikke den Kritik, som overhoved stiller
sig negtende til ethvert religiøst Synspunkt for Stof-
fets Behandling, har Rimelighed nogle Forfatteren

1) Vid. 3. Theolog. Tidsskr. Bind 6.
2) Ibid. Cfr. Bd. 28
Wochenschrift für klassische Philologie.
3) Bd. 28. Cfr. og-
saa Historische Vierteljahrsschrift (Bd. 29): „Over de vroe-
ger verschenen deelen is het gunstig oordeel zoo
algemeen, dat wij niet
noodig behoeven terug te
komen, hoe voortreffelijk,
eenstig, grondig en omsich-
tigheid van alle voor-
oordeel het gehalte van
dit arbeid is."

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

20. deutsche Ausgabe 1899.
2. illustr. Ausg.

sine Quellenbelege. En Kritiker af denne Retning, der betegner sig og sine Meningsfæller som „vor ungdommelige Tölpelvæld og Synder", erklærer sig dri, at Baumgartners religiøse Standpunkt, ikke hvad han kalder hans „dogmatiske Befangenhed", „den Forfatter glædelig Weise ikke hindrer at Skønheder ogsaa der ligger udenfor Literaturen ogsaa kan findes (se f. Eks. Ramajana, Panchatantra, Dante). Overalt har man det Indtryk af ernstes, grundige Videnskabelighed, i Disposition som i Fremstilling, i Literaturbenyttelse som i Kritik. Ejendommelig er det, hvis det ikke forsvinder i „o. s. v." – „Den fremragende Betydning, som Alex. Baumgartners prægtige Værk for Verdenslitteraturens Historie vil faa, om end ikke altid i Enkeltheder, saa dog i Hovedsagen, fra katholsk Side, d. v. s. af Mænd, som ikke deler Forfatterens religiøse Verdensanskuelse, almindelig anerkjendt."[2])

Idet jeg har den Ære at overrække det mit Forslag om Prisbelønning for Alexander Baumgartners Værk tillader den undertegnede, med Hensyn til Forfatterens 4 første Bind og 33 Ark af det 5te, at gjøre opmærksom paa, at det ikke er Recensioner, som foreligger om disse Dele, men udførlige Afhandlinger (Afhandlinger i Christiania) efter Afhandlingstvang.

p. t. Aarhus 3 Januar 1901.

Ærbødigst
Vilh. Thom. Jønning.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy